

Septuagesima, i nådens år 2022– Åke Malander(ELBK)

Intr Ps 80, GT Jes 5:1–7, Ep 1 Kor 9:24 – 10:5, Ev Matt 20: 1–16, II Matt 19: 27-30
Violett skrud, andra serien, men vanligtvis inte litanian.

Låt, Herre, ditt heliga Ord komma till oss, genomlys oss och undervisa oss om vår egen synd och om din rättfärdighet, så att det får upprätta och stärka tron, hoppet och kärleken. Amen.

I och med den här söndagen, som har det svårbegripliga namnet Septuagesima, ”den sjuttionde” (det är ju inte 70 dagar utan endast 9 veckor, 63 dagar, kvar till Påsk), går vi in i Förfastan (som inte har någon sträng bot- och fastekaraktär.) och lämnar nu jul- och trettondedagstiden bakom oss och börjar rikta blickarna framåt, mot Fastan och mot Långfredagen och Påsken. Vi går från julfirandets budskap om hur Gud antagit vår mänskliga natur och blivit vår broder till budskapet om hans lidande och död för våra synders skull och hans uppståndelse för vår rättfärdiggörelses skull. Vår vanliga apostoliska trosbekännelse, som vi läser varje söndag, ställer dessa två sida vid sida: ”*född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus*”. På samma sätt måste vår tro, vår bekännelse och vår predikan hålla samman och bygga på dessa två huvudpelare. Tagna tillsammans förkunnar och skänker oss dessa två, Julen och Påsken, *Guds oförskyllda nåd*, som ju också är överskriften eller temat för den här söndagen. När vi nu under nio veckor kommer att följa Människosönens väg mot korset blir det även till en tid för självrannsakan, en tid att ge akt på vår egen väg. Ämnar du dig till himmelen på den smala väg som heter Jesus allena, nåden allena, eller är du på den egna rättfärdighetens breda väg? Den allvarliga frågan ställs vi faktiskt inför redan idag, i dagens evangelietext, Matt. 20:1-16, den liknelse som vi brukar kalla ”arbetarna i vingården”.

Dagens predikotext är Matt 19.27-30, och den står alltså omedelbart före evangelietexten, som med sin liknelse utgör en förklaring till densamma. Men Jesu liknelser har nu inte till syfte att visa oss hur vi ska handha våra världsliga angelägenheter. Med sina liknelser vill han lära oss något om hur det är eller går till i Guds rike, ofta till skillnad från hur det förhåller sig i mänskliga, jordiska förhållanden. Här i kapitel 19, har Jesus förmanat den rike unge mannen som inte förmådde skiljas från sina ägodelar, och det är bakgrunden till att Petrus tar upp frågan om lärjungaskapets lön. Här framträder nu skillnaden mellan affärer i denna världens riken och i Guds rike. I världsliga investeringar är det ju först en stor kostnad och sedan när verksamheten är i gång så ger den (förhoppningsvis) vinst. I Himmelriket, vid ”investeringen” till det eviga livet, visar det sig vara annorlunda, ja vi kan rent av säga det är tvärtom. *Det kostar ingenting att bli en Jesu lärjunge*. Visserligen finns det, och har väl i alla tider funnits, de som vill sätta upp villkor och kostnader för att människan ska få komma till Jesus, men tvärtemot dessa predikanter säger Jesus själv: ”Kom till mig, ni alla som arbetar och är betungade!” Men sedan man blivit en kristen följer det kristna livet. Och då erfar vi att: *Det kostar att vara, och förbli, en Jesu lärjunge*. Då har vi ett mäktigt triumvirat emot oss, djävulen, världen och vår egen gamla människa. Hur ska vi gå segrande igenom med sådana fiender? Svaret är dagens tema: *Guds oförskyllda nåd. ”Men många som är de första ska bli de sista, och många som är de sista ska bli de första.”* Och hur det kan bli så, det vill dagens liknelse undervisa oss om. Benämningen ”arbetarna i vingården” är kanske inte helt lyckad, eftersom huvudpersonen är vinodlaren själv och hans handlande.

Därför sätter vi som ämne idag, på Septuagesima: **Vinodlarens godhet vittnar om Guds oförskyllda nåd** Och vi konstaterade att det inte kostar något att bli en Jesu lärjunge. Men:

Den som inte är träffad och dömd av Lagen avvisar Guds oförskyllda nåd

Bilden är till synes enkel. Vi har här en godsägare, en vinodlare som lejer arbetare till sin vingård och på kvällen betalar ut deras lön. (Det var föreskrivet i Mose lag, 3 Mos. 19 och 5 Mos. 24, att man måste betala arbetaren hans lön redan samma dag.) Men nu är det så med Jesu liknelser att det, trots att det brukar vara enkla vardagliga händelser och personer, är något som inte riktigt stämmer, det kommer något oväntat, ja något orimligt. Här var det några som hade arbetet hela dagen, från morgon till kväll i solhettan, och några som hade arbetat en enda timme. Men se, här kommer nu Jesus med det oväntade, det orimliga, de som arbetat en ynka timme får full dagslön!?! Då uppstår en lönetvist och en märklig sådan, en som har sin grund i att arbetsgivaren *inte* gör något löneavdrag för dem som fullgjort för lite arbetstid. De som strävat i solhettan hela dagen vill inte jämföras med dem som kommit in på mycket lindrigare vis. Någon åtskillnad ska det väl ändå vara! Och så ser man med onda

ögon på att vinodlaren är så god. I allt detta träder emot oss en bild av Guds gränslösa godhet och människonaturens djupa syndafördärv.

Över denna söndag har vi alltså av gammalt satt rubriken "*Guds oförskyllda nåd*", och här kan vi se hur denna oförtjänta godhet hos otron väcker ovilja och motstånd, så att man knorrar mot vinodlaren, d.v.s. mot Herren själv. Det är att märka att vinodlarens så att säga motpart i den här konflikten inte är vad vi i vanligt tal menar med onda, ogudaktiga människor. Det är tvärtom ordentliga och hederliga personer, som bemödat sig om att fullgöra ett gott dagsverke. Men de är obotfärdiga, de förmår inte se och fördöma sin egen synd. Otron kan inte förlika sig med tanken att ens egen rättfärdighet är "en fläckad klädnad" (Jesaja 64), att inte få sin egen goda strävan erkänd inför Gud, ja, att: "*här är ingen åtskillnad, alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus har friköpt dem.*" Detta budskap går aldrig konfliktlöst förbi, det väcker ovilja och motstånd hos den gamla människan, hos vårt onda kött. Och märk nu väl, detta gäller inte bara bland världens barn och skenkristna; även hos oss själva finns den onda, gudsfrånvända naturen, som vill avvisa nåden allena. Därför är vingårdsarbetarnas knorrande en varning till oss, som menar oss stå. Otron och självrättfärdigheten har vi i oss av naturen, den behöver vi inte lära oss.

Men vi konstaterade också att det kostar vara en kristen, att inte förlora trons frimodighet. Ja:

Den som inte är upplyst och tröstad av evangelium kan inte tro den oförskyllda nåden

Satans främsta måltavla är just den oförskyllda nåden, den fullkomliga frälsningens gåva. När han inte lyckas helt tysta evangelium om Kristi ställföreträdande tillfyllestgörelse för hela mänskligheten, finner han nya sätt att beröva människorna deras frälsning. Han reser upp ett kraftigt hinder mellan människan, syndaren och Guds Lamm som tar bort världens synd och förkunnar ett eller annat villkor för nåden. Han säger att Kristi förtjänst bara kan tas emot av den som visat rätt botfärdighet, gudfruktighet och kristen hängivenhet. Den uppriktiga syndabekännelsen och den rätta förberedelsen och liknande förbehåll ställs som en mur mellan syndaren och avlösningen, mellan nattvardsgästen och orden "för dig utgiven, för dig utgjutet, till syndernas förlåtelse". Därför måste det – speciellt idag, på den oförskyllda nådens söndag – kraftfullt understrykas att denna oförskyllda nåd, syndernas förlåtelse, liv och salighet bara kan tas emot genom tron – tron allena! Efter Kristus allena, nåden allena, tron allena följer inget "och" eller "men". Varje försök att lägga något till, hur obetydligt det än må vara, flyttar trons och salighetens yttersta grund och visshet från Kristus och till mig själv, och leder därmed människan antingen in i ovisshetens och förtvivlans mörker eller till att bli en praktig farise.

Därför konstaterar vi också, till sist, att alltsammans hela tiden går tillbaka på att:

Jesus lär oss att inse vår egen synd – och att i tro ta emot den fria nåden

Från vår medfödda otro kan vi inte själva befria oss och göra oss till troende. Men Guds Ord är levande och kraftigt och förmår att andligen upplysa oss till att se vårt syndafördärv och det förmår till och med att omskapa vårt hjärta till att i ånger och tro ta emot den fulla dagspenningen, som i liknelsen gavs åt alla, oberoende av om de hade gjort sig förtjänta av den eller inte. (Här når inte liknelsen ända fram; verkligheten är att *ingen* har gjort sig förtjänt.) Den dagspenning som den gode vinodlaren här delar ut är ju inget mindre än den fullkomliga lösepennning som Herren Jesus Kristus har betalt för hela människosläktets samlade syndaskuld, hans ställföreträdande tillfyllestgörelse. Detta illustreras av att omedelbart efter dagens evangelium och predikotext följer Jesu undervisning till de tolv lärjungarna: "*Se, vi går nu upp till Jerusalem, och Människosonen kommer att överlämnas till överstepräster och de skriftlärda. De skall döma honom till döden och utlämna honom till hedningarna, som ska håna och gissla och korsfästa honom. Och på tredje dagen skall han uppstå igen.*" Detta är den dagspenning som inte kan förtjänas, bara tas emot som en fri och oförtjänt gåva, vårt påskalamm, Jesus Kristus, han som är försoningen för våra synder, ja inte bara för våra utan också för hela världens. Att återopa sitt eget dagsverke, det tunga slitet i solhettan, innebär att välja lagens väg, och då blir det även på lagens villkor, och lagens slutord: ta vad dig tillkommer och gå – till den eviga elden, som är tillredd åt djävulen och hans änglar. Tron däremot, som inte har något dagsverke, bara en enda ynka timme (ja inte ens det), den återopar sig på Kristi dagsverke, förlitar sig på vinodlarens godhet: åt dessa sista vill jag ge full dagspenning – kom, ni min Faders välsignade och tag i besittning det rike som är tillrett åt er från världens begynnelse. Så blir de första de sista och de sista de första. Amen. *Jesu, din förtjänst låt vara Hela min teologi! Låt din Ande mer förklara, Att du själv har köpt mig fri. Amen.*